

ERGOPAR – ABORDARE ERGONOMICĂ PARTICIPATIVĂ PENTRU PREVENIREA RISCURILOR LA LOCUL DE MUNCĂ

Informații generale

Țara: Spania

Pericol: Afectiuni musculoscheletice (AMS), însă se poate aplica și în cazul altor pericole.

Măsurile de participare la locul de muncă: O metodologie de ergonomie participativă care include un set de instrumente cu resurse care acoperă atât participarea directă, cât și indirectă a lucrătorilor.

Introducere

Ergonomia participativă (ErgoPar) este o metodă de ergonomie participativă dezvoltată în Spania de Institutul Uniunii pentru Muncă, Mediu și Sănătate, în cooperare cu Universitatea din Valencia, Institutul Național pentru Securitate și Sănătate în Muncă din Valencia, Institutul de Biomecanică din Valencia și Unimat Prevención.

Valoarea abordării ergonomice participative este recunoscută pe scară largă, de exemplu prin studii ale Health and Safety Executive din Regatul Unit (Haines și Wilson, 1998), Institut de recherche Robert-Sauvé en santé et en sécurité du travail din Canada (St-Vincent et al., 2006) și Institutul pentru muncă și sănătate (Cole, 2005; Van Eerd, 2008), National Institute for Occupational Safety and Health (NIOSH, 1994) din Statele Unite și Confederația Europeană a Sindicatelor (Morris et al., 2004). Există, de asemenea, concepte de ergonomie participativă pentru contexte mai largi, cum ar fi managementul schimbării (vezi, de exemplu, Zink, 2008).

Metoda ErgoPar include un set de instrumente care constă într-un plan de acțiune și de comunicare, precum și instrumente unice care acoperă atât participarea directă, cât și indirectă a lucrătorilor, cum ar fi:

- interviuri și chestionare;
- înființarea unui grup Ergo (Grupo Ergo) care să includă toate părțile interesate din cadrul întreprinderii;
- implicarea comitetului pentru securitate și a reprezentantului pentru securitate;
- înființarea unor cercuri de sănătate (círculos de prevención) care să includă lucrătorii de la posturile de lucru sau de la liniile de producție.

ErgoPar nu este o metodă de intervenție care să se aplice o singură dată. Reprezintă, de asemenea, o abordare pentru stabilirea unor metode de participare directă și indirectă care să devină o rutină în managementul securității în întreprinderile care o utilizează și pentru îmbunătățirea comunicării dintre conducere și lucrători sau reprezentanții lucrătorilor.

ErgoPar urmează conceptul de ergonomie participativă definit de Haines și Wilson (Wilson și Haines, 1997; Haines și Wilson, 1998). Inventarul ErgoPar pune accentul pe prevenirea AMS.

Metoda ErgoPar

ErgoPar nu este un instrument pentru acțiuni individuale în domeniul securității și sănătății în muncă (SSM) la locul de desfășurare a activității, ci un concept general privind modul de îmbunătățire a prevenirii în cadrul întreprinderii, care are la bază ideea de implicare a tuturor părților interesate. Înainte de a trece la punerea în aplicare, este important să se asigure că abordarea este agreată și susținută pe deplin de conducere, precum și de comitetul pentru securitate și sănătate al întreprinderii. Părțile relevante ar trebui, de asemenea, să se pună de acord cu privire la obiectivele generale și amploarea intervențiilor care urmează.

Etapa pregătitoare

Se creează un grup Ergo. Acesta este un grup de lucru central în cadrul metodologiei ErgoPar. Grupul trebuie să fie format din persoane cu calificări diferite din toate grupurile de părți interesate ale întreprinderii, cum ar fi conducerea superioară și intermediară, diferite grupuri de lucrători, experți în domeniul securității și reprezentanți ai lucrătorilor și pentru securitate. Includerea expertizei unor persoane diferite, cu puncte de vedere diferite, este esențială pentru abordarea ErgoPar. Grupul Ergo dispune de competențe centrale în următoarele faze ale procesului de intervenție: în timpul analizei, în găsirea de soluții și în fazele de evaluare.

Ideea este că, odată înființat, grupul Ergo va fi un element permanent în cadrul întreprinderii. Acest lucru asigură faptul că metoda ErgoPar nu este doar un proiect, ci va deveni parte a managementului SSM în general. Grupul Ergo trebuie să demonstreze competență în luarea deciziilor privind funcțiile sale specifice și trebuie să fie clar că este nevoie să se acorde timp membrilor săi pentru a participa la ședințele acestui grup. Deoarece grupul Ergo reprezintă toate părțile interesate din cadrul întreprinderii, luarea deciziilor trebuie agreată de toți.

Grupul Ergo stabilește un plan de comunicare. Planul include toți actorii diferiți din cadrul întreprinderii și se asigură că toată lumea va fi informată la timp și în conformitate cu cerințele legale de participare, în special în ceea ce privește pe reprezentanții lucrătorilor. La fel ca în cazul grupului Ergo, planul de comunicare trebuie considerat un instrument care trebuie respectat, în general, de toate părțile interesate.

Figura 1: Exemplu al planului de comunicare ErgoPar

Grupuri țintă/activitate	Conducerea (superioară) a întreprinderii	Comitetul pentru securitate și sănătate/reprezentanții pentru securitate și sănătate și reprezentanții lucrătorilor	Ingineri/conducerea de nivel mediu	Servicii de prevenire	Lucrători
Obiective și pachete de lucru ErgoPar	X	X			
Acorduri cu conducerea			X	X	X
Înființarea grupului Ergo	X	X	X	X	X
Procese-verbale ale ședințelor grupului Ergo	X	X			X
Interviuri cantitative cu...		X			X
Interviuri calitative cu...			X		X
Observații suplimentare			X		X
Organizarea cercurilor pentru securitate și sănătate			X		X
Informații după fiecare etapă	X	X		X	X
Informații finale	X	X		X	X

Etapa de analiză

Se utilizează diferite instrumente pentru a identifica pericolele privind AMS. La început, se recomandă ca toți lucrătorii participanți la intervenție să completeze un chestionar. Adesea, rezultatele chestionarului pot oferi deja o impresie clară despre procesele de lucru și problemele tipice din mediul de lucru.

Rezultatele pot fi rafinate prin interviuri calitative cu persoane-cheie care pot fi reprezentanți pentru anumite procese de lucru sau departamente, precum și cu experți în domeniul securității și alți experți din cadrul întreprinderii. În acest fel, unii lucrători pot fi selectați pentru un interviu mai aprofundat privind aspecte specifice referitoare la securitatea și sănătatea la locul de muncă sau la contextul mai larg al muncii lor. O altă metodă care oferă o perspectivă mai profundă (suplimentară) este efectuarea de observații asupra muncii în anumite locuri de muncă sau la anumiți lucrători.

Rezultatele chestionarului, interviurilor și observațiilor trebuie să fie discutate în cadrul grupului Ergo. Analiza rezultatelor și comunicarea acestora către cercurile de prevenire reprezintă o funcție-cheie a grupului Ergo. Aceste cercuri de prevenire sunt formate din patru până la opt (sau mai mulți) lucrători care au experiență în anumite tipuri de procese sau locuri de muncă, iar obiectivul lor principal este de a contribui cu soluții și intervenții concrete. Apoi, grupul Ergo propune din nou măsuri de intervenție conducerii și comitetului pentru securitate și sănătate.

Etapă de punere în aplicare

Intervențiile propuse sunt puse în aplicare de experții în materie de securitate și de personalul tehnic al întreprinderii. Grupul Ergo supraveghează acum punerea în aplicare la timp a măsurilor. Aceste măsuri ar putea include intervenții ergonomice directe, intervenții organizaționale sau măsuri suplimentare de promovare a sănătății la locul de muncă.

Etapă de evaluare

În cele din urmă, ar trebui să existe o etapă de evaluare pentru a determina dacă intervențiile au dat sau nu rezultate. Administrarea unui alt chestionar ar putea fi de ajutor în această etapă. Din nou, se consideră că este esențial să se ceară părerea lucrătorilor. Rezultatele evaluării pot fi apoi discutate în cadrul grupului Ergo, care poate propune măsuri suplimentare conducerii și comitetului pentru securitate și sănătate.

Întregul proces este rezumat într-un manual destinat în special practicienilor din cadrul întreprinderii sau consultanților externi. Manualul prezintă pas cu pas întreaga metodă ErgoPar, pentru punere în aplicare imediată.

Utilizarea metodei ErgoPar în practică

Pentru a pune în aplicare ergonomia participativă, este nevoie de suficient timp și de angajament din partea conducerii. Nu doar o persoană, ci întreaga organizație trebuie să se implice în proces.

Punerea în aplicare a anumitor instrumente poate necesita o experiență specifică. Trebuie consultați experți externi dacă serviciile interne ale unei întreprinderi nu au competențe de lucru cu chestionare, observații la locul de muncă sau interviuri. Același lucru poate fi valabil și în cazul în care serviciile interne sunt nesigure cu privire la alte metode de participare sau la ergonomie în general. Alternativ, etapa pregătitoare ar trebui să includă măsuri de formare (vezi Haines și Wilson, 1998).

Succesul metodei depinde în principal de actorii-cheie din cadrul întreprinderii. Este esențial ca aceștia să se bucure de sprijinul conducerii și al comitetului pentru securitate și sănătate, precum și al altor părți interesate, cum ar fi reprezentanții pentru securitate și experții sau inginerii în domeniul securității. Grupul Ergo poate fi integrat în procesele de management și de comunicare doar atunci când cadrul favorizează deja o bună colaborare. Acest lucru înseamnă că lucrătorii și reprezentanții sunt capabili să comunice în mod deschis cu conducerea. Conducerea ar trebui să ia în serios problemele și preocupările și să acorde prioritate punerii în aplicare la timp a măsurilor de îmbunătățire.

Grupul Ergo joacă un rol-cheie în punerea în aplicare a metodei ErgoPar. Membrilor săi ar trebui să li se ofere resurse și capacități adecvate pentru a îndeplini această sarcină în mod eficient. Toate părțile interesate trebuie reprezentate în cadrul grupului, iar membrilor trebuie să li se asigure formarea (atunci când este necesar). Grupul Ergo trebuie, de asemenea, să dețină controlul asupra luării deciziilor și să poată solicita îndrumare externă atunci când este necesar.

Analiză

- ErgoPar nu este doar o metodologie pentru desfășurarea unei intervenții de ergonomie participativă, ci și un pachet care include un întreg set de instrumente de metode participative care trebuie utilizate în funcție de nevoile specifice locului de muncă și ale intervenției.
- Utilizarea abordării depășește intervenția punctuală, deoarece scopul este de a integra practicile participative în operațiunile organizației.

Transferabilitate

Abordarea participativă este transferabilă în alte țări și poate fi aplicată și altor pericole în afara celor legate de AMS. Având în vedere seria de măsuri participative din setul de instrumente, acesta este foarte adaptabil la organizații de diferite mărimi și din diferite sectoare de activitate.

Traducere efectuată de Centrul de Traduceri (CdT, Luxemburg), pe baza textului original din limba engleză.

Referințe și informații suplimentare

Informații suplimentare despre această abordare

Site-ul ErgoPar: <http://ergopar.istas.net> oferă informații despre abordarea ErgoPar și studiile-pilot pentru întreprinderi, practicieni și toate părțile interesate din domeniul securității și sănătății în muncă.

García, A., Gadea, R., et al. (2011), „Validación de un cuestionario para identificar daños y exposición a riesgos ergonómicos en el trabajo”, *Revista Española de Salud Pública* 4/2011 (85), p. 339-349. Document disponibil online la adresa: <http://istas.net/web/abreenlace.asp?idenlace=9172>

Instituto Sindical de Trabajo, Ambiente y Salud (ISTAS). (2014). *Summary of the ErgoPar method*. Document obținut la 2 iulie 2021 de la adresa http://ergopar.istas.net/ficheros/documentos/Summary_ERGOPAR_2.0_%28English%29.pdf

Instituto Sindical de Trabajo, Ambiente y Salud (ISTAS). (n.d.). *ERGOPAR* [fișier video]. Document obținut la 22 iunie 2021 de la adresa <https://youtu.be/GPRJNff6BNQ>

García, A., Gadea, R., et al. (2009), „Ergonomía participativa, empoderamiento des los trabajadores para la prevención de trastornos musculoesqueléticos”, *Revista Española de Salud Pública* 4/2009 (83), p. 509-518. Document disponibil online la adresa: <http://istas.net/web/abreenlace.asp?idenlace=8473>

García, A. (2011), „Ergonomía participativa, metodología”, prezentare susținută în cadrul evenimentului Jornada Técnica, los trastornos musculoesqueléticos (TME) – estrategias para una prevención eficaz, Madrid, 24 februarie 2011. Diapozitive PowerPoint disponibile la adresa: http://www.insht.es/InshtWeb/Contenidos/Instituto/Noticias/Noticias_INSHT/2011/ficheros/Ponencia_ISTAS.pdf

Referințe

Cole, D.C. et al. (2005), „Effectiveness of participatory ergonomic interventions: a systematic review”, Toronto. Rezumatul este disponibil online la adresa: http://www.iwh.on.ca/system/files/documents/summary_pe_effectiveness_2005.pdf

Gadea, R. (2010), „El método ErgoPar, un procedimiento de ergonomía participativa”, prezentare susținută în cadrul celei de-a doua ediții a evenimentului Jornada de Evaluación Ergonómica, Valencia, 25 noiembrie 2010. Înregistrarea video este disponibilă online la adresa: <http://laboral.ibv.org/es/jornadas-evaluacion-ergonomica.html>

Haines, H. and Wilson, J. (1998), *Development of a framework for participatory ergonomics*, HSE Books, Norwich.

Held, J. (2005), „Partizipative Ergonomie”, *Ergonomie: Mensch – Produkt – Arbeit – Systeme*, tome 1, Zürich (ETH), Aachen.

Morris, W., Wilson J., Koukoulaki, T. (2004), „Developing a participatory approach to the design of work equipment”, ETUI, Bruxelles. Mai multe informații pot fi găsite online la: <http://www.etui.org/Publications2/Books/Developing-a-participatory-approach-to-the-design-of-work-equipment>

NIOSH (1994), *Participatory Ergonomic Interventions in Meatpacking Plants*, NIOSH. Document disponibil online la adresa: <https://www.cdc.gov/niosh/docs/94-124/>

St-Vincent M, Bellemare M, Toulouse G, Tellier C. (2006) Participatory ergonomic processes to reduce musculoskeletal disorders: summary of a Québec experience. *Work*. Vol. 27 (2) p. 123-35. PMID: 16971759. Document disponibil online la adresa: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16971759/>

Van Eerd et al. (2008), „Report on process and implementation of participatory ergonomic interventions: a systematic review”, Toronto. Document disponibil online la adresa: <http://www.iwh.on.ca/sys-reviews/implementation-of-pe-interventions>

Wilson, J. and Haines, H. (1997), „Participatory ergonomics”, in Salvendy, G. (ed.), *Handbook of Human Factors and Ergonomics*, ediția a doua, p. 490-513.

Zink, K.-J., Steimle, U. și Schröder, D. (2008), „Comprehensive change management concepts – Development of a participatory approach”, *Applied Ergonomics*, vol. 4, p. 527-538.